

Århus d. 18.11.14

Opspil til dimensionering af kandidatuddannelser på IÆK

Baggrund

Ministeriets model for dimensionering af universiteternes kandidatuddannelser fastsætter et loft for optagelse på en række på forhånd defineret uddannelsesgrupper. Loftet sænkes gradvist frem mod 2017 således, at hver uddannelsesgruppes samlede optag til den tid skal være reduceret med 30 %. Ifølge ministeriets udmelding er det imidlertid op til universiteterne selv at fordele reduktionen i optaget mellem de enkelte uddannelser inden for hver gruppe. I det materiale, som er udsendt af dekanatet, er der som illustration foretaget en mekanisk reduktion af optaget på hver enkelt af de berørte uddannelser med hhv. 10 % (2015), 20 % (2016) og 30 % (2017). Men der kan være mange strategiske, økonomiske, politiske og faglige grunde til ikke at fordele reduktionen mekanisk.

Dekanen har derfor bedt fakultetets og institutternes råd og nævn om at fremsende forslag til, hvilke principper der vil kunne tages udgangspunkt i, når beslutningen vedr. reduktion i optaget på hver enkelt uddannelse skal tages. I første omgang skal der kun blive taget beslutning vedr. optaget på kandidatuddannelserne i 2015. Der vil således være mulighed for at foretage justeringer i fordelingen, når beslutningen om dimensionering af 2016-optaget skal tages.

Vi foreslår, at man grundlæggende anlægger tre forskellige perspektiver på dimensioneringen - et ledighedsorienteret, et institutøkonomisk og et fagpolitisk perspektiv. Disse perspektiver gør det muligt at opstille tre forskellige sæt af kriterier, men det er vigtigt at understrege, at det i den konkrete beslutning ikke vil være muligt at tage højde for alle de foreslåede kriterier på én gang, og at der derfor må være tale om en afbalanceret stillingtagen. De foreslåede kriterier skal derfor forstås som retningsanvisende for den konkrete stillingtagen. Det skal desuden tilføjes, at kriterierne er udarbejdet med udgangspunkt i en idealpolitisk ide om fuld adgang til valide og pålidelige data. I den reelle verden må vi nok forvente, at det ønskede datagrundlag ikke altid vil kunne tilvejebringes.

Det ledighedsorienterede perspektiv

Eftersom ministeriets model tager udgangspunkt i en opgørelse af, hvorvidt der for hver enkelt uddannelsesgruppe som helhed har været 'systematisk og markant' overledighed, og at vi derfor kan imødesee, at vi bliver udsat for endnu hårdere dimensionering fra ministeriets side, hvis vi ikke lever op til kravene, bliver vi nødt til at tage udgangspunkt i dimittendledighedslogikken. En mekanisk udmøntning af modellen vil imidlertid ikke tage højde for forskelle i ledighed *mellem* de enkelte uddannelser inden for hver gruppe. Det foreslås derfor at forholde sig nuanceret til ledighedstallene ved at anvende flere arbejdsledighedsorienterede kriterier:

1. *Det enkelte fags nationale dimittendledighedstal.* Der kan være stor forskel på de enkelte fags tal i en gruppe, og der bør være en sammenhæng mellem de enkelte uddannelsers ledighedstal og andelen af den samlede reduktion for gruppen.
2. *Det enkelte fags generelle ledighedsstatistik.* Selvom ministeriet har øjnene stift rettet mod dimittendledigheden, kan der være grund til at medtænke forskelle i den generelle arbejdsløshed på de respektive fag.
3. *Det enkelte fags regionale og andre særlige beskæftigelsesforhold.* Såfremt der findes pålidelige oplysninger/data om regionale/særlige beskæftigelsesforhold, kan disse forhold bringes i spil. Det gælder fx, hvis der er kendskab til et særligt behov for en bestemt type kandidater i regionen, eller hvis der er viden om, at dimittendledigheden for en bestemt gruppe af studerende bl.a. hænger sammen med at mange er engageret i opstart af egen virksomhed.
4. *Særlige beskæftigelses- og ledighedsforhold i bestemte sektorer knyttet til uddannelserne.* Mange af vores kandidatuddannelser har forskellige linjer, der er designet til særlige erhvervssektorer. Ledighedstallene kan variere mellem disse sektorer, og der kan være grund til at tage særlige hensyn til bestemte arbejdsmarkedsbehov. Dette princip gælder især, men ikke udelukkende, kandidatuddannelser med gymnasierettede linjer.

Det institutøkonomiske perspektiv

Der er ingen tvivl om, at en dimensionering af vores kandidatuddannelser som den foreslåede vil få alvorlige konsekvenser for instituttets (såvel som fakultetets) økonomi. Vi kommer derfor næppe uden om at se på den samlede rentabilitet og foretage reduktioner, der skader den samlede økonomi mindst muligt. Det foreslås i den forbindelse af benytte følgende kriterier:

1. *Uddannelsesvolumen (målt i optag og bestand).* Økonomisk betraget gør dimensioneringsudspillet det vanskeligt at oppebære den meget brede uddannelsesportefølje med mange uddannelser med lille kandidatoptag. Det vil derfor kunne vise sig nødvendigt at genoverveje den samlede udbudsportefølje. I hvert fald er det u hensigtsmæssigt udelukkende at anvende en grønthøstermetode, idet vi da vil komme til at ende med at have flere urentable kandidatuddannelser end i dag. I den forbindelse kan det af uddannelsesøkonomiske grunde også vise sig fornuftigt ikke at reducere optaget for kraftigt på uddannelser, der allerede på nuværende tidspunkt har et lille optag.
2. *Indtjeningsgrundlag.* For grupper med varierende STÅ-takst kan det vise sig nødvendigt at bevare et forholdsmæssigt større optag på de uddannelser, som er placeret på den store eller mellemste STÅ-takst. (Dette kan for øvrigt være en af måderne, hvorpå vi kan oppebære en større uddannelsesportefølje.). Det kan på samme måde vise sig hensigtsmæssigt at bevare et forholdsmæssigt større optag på uddannelser med lille frafald og hurtig gennemførsel.
3. *Rentabel undervisningstilrettelæggelse.* For øjeblikket har vi god erfaring med at fastlægge optaget på vores BA-uddannelser under hensyntagen til at kunne tilrettelægge undervisningen med fornuftige holdstørrelser. Dette gælder også enkelte af vores nuværende kandidatuddannelser med adgangsbegrænsning. I forbindelse med dimensioneringen bør der også skeles til, at vi ikke får skabt dårlig økonomi på uddannelserne ved fx at ende med 1 1/2 hold.
4. *Fleksibilitet.* På enkelte uddannelser vil der være risiko for, at der nogle år er færre kvalificerede ansøgere end den tildelte kvote på bestemte uddannelser. Da ubrugte kvoter vil være en økonomisk

belastning for den samlede uddannelsesøkonomi, bør dimensioneringen fastsættes på en sådan måde, at den ikke indebærer risici for ubrugte kvoter.

Det fagpolitiske perspektiv

De to første perspektiver vedrører fageksterne faktorer. Vi er tvunget til at anlægge disse, fordi modellen er baseret på arbejdsløshedstal, og fordi en konsekvens heraf er, at vores økonomi kommer gevaldigt under pres. Vi bør dog også anskue situationen ud fra en fagimmanent synsvinkel, idet vi i videst muligt omfang skal fastholde instituttets mange gode fagmiljøer. Det foreslås derfor også at anvende følgende sæt af fagligt orienterede kriterier:

1. *Det enkelte fags betydning for uddannelsessamarbejder.* Fagmiljøer, der fortrinsvis bærer en bestemt kandidatuddannelse, kan være vigtige spillere i andre eksisterende uddannelser eller udvikling af nye uddannelser. Dimensionering bør i videst muligt omfang ske på en sådan måde, at sådanne samarbejder ikke undermineres.
2. *Det enkelte fags betydning for forskningssamarbejder.* Fagmiljøer, der fortrinsvis bærer en bestemt kandidatuddannelse, kan være vigtige spillere i bestemte forskningssammenhænge. Dimensionering bør i videst muligt omfang ske på en sådan måde, at sådanne samarbejder ikke undermineres.
3. *Nationale forpligtelser.* Mange uddannelser bør indgå i det humanistiske udbud af fag. Der bør derfor tages hensyn til muligheden for at kunne udbyde en bred fagpalet, evt. i samarbejde med de øvrige universiteter.

Med venlig hilsen
Ken og Niels